

Ekogaisma Eesti OÜ

13.11.2020 nr 5-5/2020-039

MTÜ Eesti Elektroonikaromu

Teade järelevalvemenetluse lõpetamisest ja soovitusete tegemine Ekogaisma Eesti OÜ-le

Konkurentsiametile laekus 02.07.2020 MTÜ Eesti Elektroonikaromu (edaspidi ka E-Romu) taotlus järelevalvemenetluse alustamiseks Ekogaisma Eesti OÜ (edaspidi: Ekogaisma) suhtes, mille kohaselt Ekogaisma kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit. E-Romu palus Konkurentsiametil alustada menetlust, tuvastamaks võimalik konkurentsireeglite rikkumine, kuna Ekogaisma tegevus on toonud kaasa E-Romu poolt teatud tegevuste lõpetamise ja E-Romu klientide kaotamise.

1. MTÜ Eesti Elektroonikaromu esitatud taotluses toodud asjaolud

E-Romu poolt esitatud taotluse kohaselt seisnes väidetav Ekogaisma turgu valitseva seisundi kuritarvitamine järgnevas. E-Romu on tootjavastutusorganisatsioon (TVO), kelle peamiseks äritegevuseks on TVO teenuste pakkumine ning kasutatud elektroonikaseadmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine (st ettevõtja opereerib ise ka vajalikku võrgustikku jäätmete kogumiseks). Lisaks kokkulepetele muude elektroonikajäätmete osas TVO teenuse pakkumiseks on E-Romu sõlminud tooteid turule lasta soovivate ettevõtjatega kokkuleppeid lambijäätmete osas samade teenuste pakkumiseks. Gaaslahenduslampide jäätmete (sh lumifoor- ja säästulambid) osas oli E-Romu sunnitud alates 01.07.2019 TVO teenuse pakkumise lõpetama, kuna konkreetsete lambijäätmete käitlemisega tegutsev koostööpartner (Läti ettevõtja BAO AS) väljus sellest tegevusalast ning Eestis gaaslahenduslampe ümber ei töödelda. E-Romu selgitas, et teised alternatiivsed teenusepakkujad oleksid olnud liiga kallid, seda muuhulgas tulenevalt E-Romu väikesest turuosast ja töötlemise mahtude väiksusest.

Ekogaisma tegutseb samuti TVO-na ning tegeleb omakorda ka lambijäätmete kogumise korraldamisega ja töötlemisega, spetsialiseerudes lambijäätmetele, sh gaaslahenduslampidele. E-Romu hinnangul lasevad Ekogaisma lepingupartneriteks olevad ettevõtjad Eestis turule ca 90% lambijäätmetest ning osakaal gaaslahenduslampide osas on veelgi suurem. Lambijäätmete kogumise kohustuse täitmiseks on Ekogaisma sõlminud lepinguid erinevate ettevõtjatega ning selliselt loonud ja kontrollib lambijäätmete kogumiseks spetsialiseerunud kogumispunktide võrgustikku.

E-Romu selgitab enda taotluses, et gaaslahenduslampide jäätmete kogumiseks vajaliku võrgustiku opereerimise fikseeritud kulud on sedavõrd suured, et alla 10% turuosa juures (nagu see on E-Romul) ei ole see majanduslikult mõistlik ning samuti ei ole võimalik dubleerida elektroonikajäätmete ning gaaslahenduslampide jäätmete kogumise võrgustikku. Samas oleks E-Romu soovinud gaaslahenduslampide osas TVO teenust edasi pakkuda, kuid tal ei olnud

võimalik tagada vertikaalselt seotud turgudel vajaliku sisendi (gaaslahenduslampi jäätmekogumine) ostmist. Jätkamaks tegutsemist TVO-na vajaks E-Romu gaaslahenduslampide jäätmekogumiseks teenuse sisse ostmist Ekogaismalt, kes keeldus E-Romule sellist teenust pakkumast. Samas E-Romule teadaolevalt ostab Ekogaismalt teenust lambijäätmekogumise korraldamiseks MTÜ Eesti Elektroonikaseadmete Ringlus (edaspidi: EES-R).

Alternatiivselt on E-Romu valmis olnud suunama oma klientidest tootjad gaaslahenduslampide osas ka otse Ekogaismaga liituma, kuid Ekogaisma on keeldunud klientidele teenuse osutamisest ainult ühe kategooria (gaaslahenduslampid) lambijäätmekogumise osas. Näiteks on E-Romu soovitanud [...] arenduskeskusel sõlmida gaaslahenduslampide kategooria osas leping Ekogaismaga ning muude lambijäätmekogumise osas jätkata koostööd E-Romuga, kuid Ekogaisma ei pidanud sellist kategooriate eraldamist võimalikuks. Faktiliselt toob see kaasa kliendile vajaduse kõikide lambijäätmekogumise osas TVO teenuse ostmise Ekogaismalt.

Sisuliselt viitab E-Romu oma taotluses, et Ekogaisma turgu valitseva seisundi kuritarvitamine seisneb kahes asjaolus. Esiteks kuna Ekogaisma kontrolli all olev lambijäätmekogumise võrgustik vastab E-Romu hinnangul olulise vahendi tingimustele, siis on E-Romul õigus saada ligipääsu Ekogaisma kogumise võrgustikule samadel tingimustel nagu on seda saanud EES-R. Ekogaisma on aga sellistel tingimustel teenuse pakkumisest keeldunud. Teine võimalik turgu valitseva seisundi kuritarvitamise asjaolu seisneb E-Romu hinnangul selles, et Ekogaisma sunnib oma klienti sõlmima eksklusiivsuselepinguid, rikkudes sellega KonkS § 16 punkti 2. Täpsemalt seisneb see selles, et Ekogaisma on keeldunud [...] TVO lepingu sõlmimisest gaaslahenduslampide osas, kui [...] ei kasuta Ekogaismat ka kõikide teiste lambijäätmekogumiseks. E-Romu hinnangul on tegemist faktiliselt kohustusega sõlmida Ekogaismaga eksklusiivsuseleping, millega Ekogaisma piirab kaubaturgu ning ei võimalda E-Romul jätkata [...] samaaegselt LED pirnide osas TVO teenuse osutamist. Taoliste tingimuste jätkuval kehtestamisel on E-Romu sunnitud lõpetama lambijäätmekogumise osas TVO teenuse pakkumise tervikuna ning Ekogaisma jääks ainsaks lambijäätmekogumise osas TVO teenust pakkuvaks ettevõtjaks.

2. Ekogaisma Eesti OÜ esitatud selgitused

Konkurentsiamet alustas 28.07.2020 E-Romu esitatud taotluse alusel järelevalvemenetluse ning edastas Ekogaismale teabetaotluse, milles paluti kirjeldada gaaslahenduslampide jäätmekogumise süsteemi, täpsemalt kas gaaslahenduslampide jäätmekogumine peab toimuma teistest lambijäätmekogumistest eraldi ning kas see on kuidagi reguleeritud seaduse või määrusega.

Gaaslahenduslampide jäätmekogumine on reguleeritud üldise Vabariigi Valitsuse määrusega „Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmekogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude tähtsused.“ Ekogaisma selgitas¹, et lambijäätmekogumisel ei ole võimalik eristada teenuse pakkumist gaaslahenduslampide ja LED lampide jäätmekogumise osas, kuivõrd tarbija, kes peamiselt vastavaid lambipirnide kogumiskaste kasutab, ei ole üldjuhul võimeline gaaslahenduslampide ja LED lambipirnide tüüpe visuaalsel vaatlusel eristama. Sellest tulenevalt toimub nii gaaslahenduslampide kui ka LED lampide jäätmekogumine koos. Lihtsustatult, tarbijatele pannakse lambijäätmekogumiseks välja vaid üks kogumiskast mõlema lambitüübi jaoks. Kuigi on võimalik pakkuda eraldi teenust gaaslahenduslampide ja LED lampide jäätmekogumisele ning Ekogaisma vajadusel ka sellist teenust osutab, siis ei ole see ei populaarne ega otstarbekas, sest kuna tarbija ei ole võimeline eristama, kaasneb teenuse ostjatele ehk lambipirnide tootjatele sageli lisakulu – TVO teenuse pakkujad kohaldavad lisatasu valesi paigutatud lambipirnide käitlemise eest.

Ekogaisma selgitas oma vastuses, et lambijäätmekogumise võrgustiku loomine ei ole

---

¹ Ekogaisma 04.09.2020 vastus Konkurentsiameti taotlusele teabe saamiseks

ebamõistlikult kallis, kuivõrd lambijäätmete kogumiskastide ostmine on ühekordne kulu ning lambijäätmete kogumisel saab kasutada tavalisi pappkaste, mis ei ole kallid. Sellest tulenevalt on Ekogaisma hinnangul võimalik E-Romul endal vastav kogumisvõrgustik luua ning selle kaudu turul edasi tegutseda. Ekogaisma ja E-Romu vahel on toimunud aastate jooksul ka mitmeid erinevaid läbirääkimisi seoses võimaliku koostööga lambijäätmete kogumisel, kuid hinna osas ei jõutud kokkuleppeni. Ekogaisma põhjendas seda asjaoluga, et E-Romul on tekkinud varasemast ajast varu lambijäätmepakkumisi, mille ümbertöötlemise eest nad ei ole soovinud tasuda ning Ekogaismale on jäänud mulje, et E-Romul on rohkem lambijäätmepakkumisi kui see, mis andmed nad Ekogaismale on esitanud. Kuna E-Romu erinevate rollide vahel valitses segadus ning puudus selgus lambijäätmepakkumise vahel ning E-Romu keeldus andmast selgitusi lambijäätmepakkumise varu suuruse osas, siis keeldus Ekogaisma lepingu sõlmimisest. Ekogaisma selgitas, et tal on õigus teha enda jaoks majanduslikult ja ärioluliselt kõige otstarbekamaid otsuseid, arvestades ettevõtte ärikultuuri ja eetikandõudeid. Ehk siis olukorras, kus E-Romu keeldub Ekogaismale ärisuhte loomiseks vajalikku teavet esitamast ja aruandluse auditeerimisest ning kus ärisuhte loomine võib potentsiaalselt tekitada Ekogaismale ärioluliselt negatiivseid tagajärgi nagu suur mainekahju, ei saa Ekogaisma poolt ärisuhte keeldumist kuidagi pidada turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks.

Samuti palus Konkurentsiamet Ekogaismal põhjendada, miks ei olnud võimalik sõlmida [.....] lepingut vaid gaaslahenduslampe puudutavas osas. Ekogaisma selgitas oma vastuses, et on pidanud mitmete klientidega läbirääkimisi vaid gaaslahenduslampidega seotud teenuse pakkumisest ning läbirääkimiste tulemusena on vastav leping sõlmitud seni ühe kliendiga, kes toob maale ainult gaaslahenduslampe. Ekogaisma ja [.....] vahel ei ole veel lepingut sõlmitud, läbirääkimised alles käivad, mistõttu ei ole võimalik teha ka järeldusi vastava lepingu tingimuste üle. 25.09.2020 Konkurentsiametis toimunud seletuste andmisel selgitas Ekogaisma esindaja, et kuna kolmanda kategooria lampide nii-öelda lahku löömine ei olnud (ega ole tänaseni) õiguslikult selge (ehk kuidas see realselt välja nägema hakkab), siis [.....] peetava kirjavahetuse käigus ei arutatud pikemalt vaid gaaslahenduslampide teenuse pakkumist, vaid jõuti küllaltki sujuvalt kogu kolmanda kategooriani. [.....] nimelt avaldas ühel hetkel ise selgelt, et soovivad tuua kogu kolmanda kategooria Ekogaismale. Ekogaisma ei tajunud [.....] e-kirjadest, et tema kindel soov on ilmtingimata üksnes gaaslahenduslampide kohta kokkuleppe sõlmimine.

3. Õiguslik hinnang

3.1. Kaubaturg ja Ekogaisma Eesti OÜ positsioon kaubaturul

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Ekogaisma Eesti OÜ on tootjavastutusorganisatsioon (TVO), mis tegeleb ohtlike jäätmete tagasivõtusüsteemi haldamisega vastavalt Euroopa Liidu direktiivile 2002/96/EC elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta. Äriregistri andmetel on ettevõtte põhitegevuseks on keskkonnaohtlike lambijäätmepakkumise ja ümbertöötlemise korraldamine (EMTAK 38121).

Lähtudes eeltoodust loeb Konkurentsiamet kaubaturul käibivaks kaubaks lambijäätmepakkumise ja ümbertöötlemise korraldamise teenuse ning kaubaturu geograafiliseks mõõtmeks Eesti Vabariigi. Lambijäätmepakkumise ja ümbertöötlemise korraldamise teenust kasutavad tavaliselt tootjad, kes võivad anda turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise kohustuse üle tootjate ühendusele (TVO) ning seejärel TVO korraldab lambijäätmepakkumise ja ümbertöötlemise nt ostab vajalikud

teenused (kogumine ja ümbertöötlemine) sisse erinevatelt teenusepakkujatelt. Antud juhtumis on üheks probleemiks tootja² poolne kohustuse üleandmine TVO-le, mistõttu on selles osas TVO teenuse ostjaks tootja ja tootja võib anda üle kas LED lampide või gaaslahenduslampide jäätmete või kogu lambijäätmete kategooria TVO-le. Teiseks probleemiks on konkurendile juurdepääsu võimaldamine TVO kogumisvõrgustikule ning seal ei ole kaubaturu piiritlemine vajalik, kuna konkurendile teenuse osutamise kohustus on üksnes KonkS §-s 15 nimetatud olulise vahendi olemasolul.

KonkS § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest. Sama paragrahvi lõige 2 kohaselt on turgu valitsev seisund ka käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud olulist vahendit omaval ettevõtjal.

Konkurentsiametile teadaolevalt tegeleb lambijäätmete kogumisega ja ümbertöötlemise korraldamisega Eestis kaks tootjavastutusorganiatsiooni. Ekogaisma, kes tegeleb kõikide lambijäätmete kogumise ja ümbertöötlemise korraldamisega ja E-Romu, kes tegeleb vaid LED lampide kogumise ja ümbertöötlemiseks korraldamisega. EES-R vastas Konkurentsiametile, et tema ei tegutse lambijäätmete kogumise ja ümbertöötlemise kaubaturul. Vastavalt PROTO registri andmetele kogus Ekogaisma Eesti OÜ 2019. aastal [.....] tonni lambijäätmeid ja Eesti Elektroonikaromu MTÜ kogus 2019. aastal [...] tonni lambijäätmeid.

Arvestades Ekogaisma poolt kogutud lambijäätmete koguseid, siis omab ta turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 tähenduses. KonkS § 16 kohaselt on turgu valitseval ettevõtjal keelatud oma seisundi otsene või kaudne kuritarvitamine kaubaturul.

3.2. Menetluse lõpetamine juurdepääsu võimaldamise osas

E-Romu selgitas enda taotluses, et gaaslahenduslampide jäätmete kogumiseks vajaliku võrgustiku opereerimise fikseeritud kulud on sedavõrd suured, et alla 10% turuosa juures (nagu see on E-Romul) ei ole see majanduslikult mõistlik ning samuti ei ole võimalik dubleerida elektroonikajäätmete ning gaaslahenduslampide jäätmete kogumise võrgustikku. Samas oleks E-Romu soovinud gaaslahenduslampide osas TVO teenust edasi pakkuda, kuid tal ei olnud võimalik tagada vertikaalselt seotud turgudel vajaliku sisendi (gaaslahenduslampi jäätmete kogumine) ostmist. Jätkamaks tegutsemist TVO-na vajaks E-Romu gaaslahenduslampide jäätmete kogumiseks teenuse sisse ostmist Ekogaismalt. E-Romu väidab enda kaebuses, et Ekogaisma näol on tegemist olulist vahendit omava ettevõtjaga, kuna Ekogaismal on üle 340 kogumispunkti, kus võetakse vastu lambijäätmeid üle Eesti, ning kuhu ainsana saab viia gaaslahenduslampide jäätmeid.³ Ilma eelnevalt kirjeldatud spetsiifilise lambijäätmete kogumise võrgustikuta ei ole selgelt võimalik lambijäätmete kogumise korraldamise teenuseid pakkuda. Täiendavalt, TVO teenuste pakkumiseks peab ettevõtja omama vähemalt lepingulist suhet ettevõtjaga, kes sellisele võrgustikule ligipääsu omab.

Üldiselt on ettevõtjatel (k.a turgu valitsevat seisundit omavatel ettevõtjatel) õigus valida endale koostööpartnereid ja konkurentsioiguse alusel sekkumine, mis võib kaasa tuua koostöö kohustuse kehtestamise, peab olema hoolikalt kaalutud. Seda eelkõige juhtudel, kus üks ettevõtja soovib juurdepääsu konkurendi vahendile, kuna turgu valitsevas seisundis ettevõtjale kehtestada võidav kohustus, et ta annaks endale kuuluva infrastruktuuri konkureerivate ettevõtjate käsutusse, riivab raskelt ja konkreetset selle ettevõtja lepinguvabadust ja õigust omandile. Just eelmainitud põhiõiguste sellise raske ja konkreetse riive tõttu kehtestas Euroopa

² Jäätmeseaduse § 23 tähenduses

³ Vt täpsemalt: <http://www.ekogaisma.ee/kogumiskohad>.

Kohus põhjendatult täiendavad tingimused, mis peavad sellisel juhul turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohaldamiseks täidetud olema.⁴ Selleks, et käsutusse andmisest keeldumist saaks lugeda „kuritarvituseks“, peavad olema täidetud kolm tingimust: käsutusse andmisest keeldumine peab olema selline, mis võib konkureeriva ettevõtja asjaomasel turul konkurentsist täiesti kõrvaldada; keeldumine ei ole objektiivselt põhjendatud; asjaomane infrastruktuur peab olema konkureeriva ettevõtja tegevuseks hädavajalik selles mõttes, et ei oleks mingit tegelikku ega potentsiaalset alternatiivi⁵. Neid tingimusi jälgib Konkurentsiamet ka käesolevale juhtumile hinnangu andmisel, kuna vastavalt Riigikohtu suunistele tuleb konkurentsiseaduse norme tõlgendada kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga sõltumata sellest, kas eksisteerib mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele⁶.

Kolmas tingimus on samane Eesti konkurentsiseaduses sätestatud olulisele vahendile. KonkS § 15 kohaselt loetakse olulist vahendit, sealhulgas loomulikku monopoli omavaks ettevõtja, kelle omandis, valduses või opereerimisel on võrgustik, infrastruktuur või muu oluline vahend, mida teisel isikul ei ole võimalik või ei ole majanduslikult otstarbekas dubleerida, kuid millele juurdepääsuta või mille olemasoluta ei ole võimalik kaubaturul tegutseda. Seega, järelduseks, et ettevõtja omab olulist vahendit, peavad olema üheaegselt täidetud kaks tingimust: esiteks, vahendi dubleerimine on võimatu või majanduslikult ebaotstarbekas, ning teiseks, olulise vahendita ei ole sellele juurdepääsu soovival ettevõtjal võimalik kaubaturul tegutseda, kuna puuduvad asenduskabad. Konkurentsiameti hinnangul ei ole Ekogaisma poolt rajatud lambijäätmete kogumissüsteemi näol tegemist olulise vahendiga, nagu väidab seda E-Romu. Asjaolu, et vahendi loomine võib olla ebamugav või kallis konkurentide jaoks turule pääsemiseks, ei ole KonkS § 15 õigustamiseks ja rakendamiseks piisav. Arvestades Ekogaisma poolt esitatud põhjendusi, siis ei ole Konkurentsiameti hinnangul majanduslikult keeruline ega ülemäära kulukas seada üles gaaslahenduslampide jäätmete kogumissüsteemi, kuivõrd lambijäätmete kogumine võib toimuda tavalisse pappkasti. E-Romu on küll enda vastuses lisaks välja toonud, et praktikas on lambijäätmete kogumispunkte võimalik seada üles ainult spetsiifilistesse asukohtadesse (näiteks ehitus- ja toidukauplused) ja E-Romu kogemusel ei ole tarbijad valmis lambijäätmelid üldiselt kauplustest või teistest tavapäraest kohtadest eraldiseisvasse kogumispunktesse viima ning enamik ettevõtjaid ei ole valmis dubleerivat kogumispunkti lubama. Isegi kui mõni kaubanduskett keeldub dubleerivat süsteemi oma poodi lubamast, ei näe Konkurentsiamet põhjust, miks ei võiks E-Romu teha koostööd nende kauplustega, kes ei ole sõlminud Ekogaismaga lepingut lambijäätmete kogumiseks. Lisaks kogub E-Romu käesoleval hetkel LED lambijäätmelid ja kuna gaaslahenduslampide jäätmelid ei pea koguma eraldi LED lambijäätmelitest, nagu väitis esialgu E-Romu siis saaks E-Romu kasutada juba olemasolevat LED lambijäätmelid kogumissüsteemi ka gaaslahenduslampide jäätmelid kogumiseks.

Seoses gaaslahenduslampide jäätmelid käitlemisega märgib Konkurentsiamet, et kuigi Eestis ei ole ühtegi gaaslahenduslampide jäätmelid käitlustehast, on mitmeid selliseid tehaseid naaberriikides (nt Soomes, Rootsis, Lätis, Poolas) ning samuti peab endale käitlustehase leidma Ekogaisma. Asjaolu, et E-Romul on vähe lambijäätmelid, mistõttu käitlushind on kõrge, ei tähenda seda, et alternatiive ei ole ning kõrgem hind ei ole automaatselt põhjus juurdepääsu saamiseks. Eriti võttes arvesse asjaolu, et TVO teenuse pakkujatel on lubatud lambijäätmelid hoiustada enne ärasaatmist kuni kolm aastat ning isegi kui E-Romu poolt kogutavad lambijäätmelid kogused ei ole suured, oleks kolme aasta peale kogunev jäätmelid hulk arvestatav ning pakuks kindlasti tehastele huvi⁷.

Kuigi amet leidis eespool, et lambijäätmelid kogumise taristu puhul ei ole tegemist olulise vahendiga, siis on Konkurentsiameti hinnangul käesoleval hetkel põhjendatud Ekogaisma

⁴ Kohtujuristi ettepanek 9.september 2020 asjades C-152/19 ja C-165/19, p-id 73 ja 74

⁵ 26. novembri 1998. aasta kohtuotsus C-7/97 Oskar Bronner vr Media Print

⁶ Riigikohtu 25.04.2019 otsus nr 3-16-1267, p 20

⁷ Ekogaisma 04.09.2020 vastus Konkurentsiameti taotlusele teabe saamiseks

keeldumine E-Romuga koostöölepingu sõlmimisest, olenemata asjaolust, et EES-R-iga vastav leping sõlmitud on. Arvestades konkurentsioiguse põhimõtteid, siis ei saa turgu valitsevas seisundis olevat ettevõtjat kohustada teenust osutama pelgalt seetõttu, et ta on turuvalitseja. Vastasel juhul oleks tegemist ebamõistliku tingimuse seadmisega turgu valitsevale ettevõtjale. Lähtudes nii E-Romu kui ka Ekogaisma esitatud selgitustest on käesoleval juhul tegemist olukorraga, kus pooled ei jõudnud mõlemaid pooli rahuldava kokkuleppeni, mistõttu koostööst loobuti. Nagu eelpool välja toodud, siis Ekogaisma ja E-Romu vahel on olnud korduvalt läbi aastate läbirääkimisi võimaliku koostöö osas lambijäätmete kogumisel, kuid kuna E-Romul on tekkinud varasemast ajast varu lambijäätmeid, mille ümbertöötlemise eest nad ei ole soovinud tasuda ning Ekogaismale on jäänud mulje, et E-Romul on rohkem lambijäätmeid kui see, mis andmed nad Ekogaismale on esitanud, siis keeldus Ekogaisma lepingu sõlmimisest. Konkurentsiseadus ei saa kohustada turgu valitsevat seisundit omaval ettevõtjal sõlmida lepinguid, mis on talle finantsiliselt ebamõistlikud ja võivad rikkuda ettevõtja mainet.

Tulenevalt asjaolust, Konkurentsiameti hinnangul ei ole Ekogaisma loodud lambijäätmete (s.h gaaslahenduslampide jäätmete) kogumissüsteemi näol tegemist olulise vahendiga KonkS § 15 mõistes ning lepingu sõlmimisest keeldumisel ei ole Ekogaisma kuritarvitanud turgu valitsevat seisundit KonkS § 16 punkti 6 tähenduses, lõpetab Konkurentsiamet MTÜ Eesti Elektroonikaromu avalduse alusel alustatud järelevalvemenetluse KonkS § 63⁴ lg 1 punkti 1 alusel.

3.3. Soovituse tegemine Ekogaisma Eesti OÜ-le konkurentsiolekorra parandamiseks

E-Romu poolt esitatud taotluse kohaselt sunnib Ekogaisma klienti sõlmima eksklusiivsuselepinguid, rikkudes sellega KonkS § 16 punkti 2. Täpsemalt seisneb see selles, et Ekogaisma on keeldunud [.....] TVO lepingu sõlmimisest gaaslahenduslampide jäätmete osas, kui [.....] ei kasuta Ekogaismat ka kõikide teiste lambijäätmete kogumiseks.

Konkurentsiamet ei nõustu, et tegemist on KonkS § 16 punkti 2 rikkumisega, küll aga võib selline käitumine potentsiaalselt olla KonkS § 16 punkti 4 rikkumine. KonkS § 16 punkt 4 keelab turgu valitseval ettevõtjal teisele poolele kokkuleppe objektiga mitteseotud lisakohustuse seadmist. Nii E-Romu ja [.....] kui ka Ekogaisma ja [.....] vahelisest kirjavahetusest on selgunud, et [.....] oleks soovinud sõlmida Ekogaismaga lepingu vaid gaaslahenduslampide jäätmete kogumise ja ümbertöötlemiseks suunamise osas, kuid Ekogaisma ei pakkunud seda varianti välja, kuna ei pidanud seda vajalikuks. E-Romu ja [.....] kirjavahetusest on näha, et [.....] on jäetud Ekogaisma poolt mulje, et gaaslahenduslampide jäätmete osas ei ole võimalik sõlmida eraldi lepingut, vaid peab sõlmima lepingu kogu lambijäätmete osas.⁸ Konkurentsiamet saab aru, et nii [.....] kui Konkurentsiametile esitatud selgitus⁹ on seotud füüsilist müügipunkti omava turustajaga, kuna Vabariigi Valitsuse 20.04.2009 määruse nr 65 § 5 kohaselt tuleb turustajal oma müügikoha kaudu tagasi võtta tekkinud elektroonikaromu¹⁰. Samuti selgitas Ekogaisma 25.09.2020 toimunud seletuste võtmisel, et [.....] oleks Ekogaisma saanud sõlmida lepingu vaid gaaslahenduslampide jäätmete osas, kuna [.....] ei ole füüsilisi müügipunkte. Seaduse kohaselt on samuti lubatud sõlmida eraldi lepinguid 301 ja 302 kategooria osas, mistõttu Ekogaisma ei oleks pidanud keelduma [.....] vaid gaaslahenduslampide jäätmete kogumise lepingut sõlmimast. Kuna aga käesoleval hetkel ei ole veel [.....] ja Ekogaisma vahel lepingud sõlmitud, siis puudub ka võimalik turgu valitseva seisundi kuritarvitamine.

Konkurentsiameti hinnangul tuleks aga edaspidi turgu valitseval ettevõtjal sellisest käitumisest hoiduda ning klientidele, kes soovivad sõlmida gaaslahenduslampide jäätmete kogumise ja

⁸ 06.05.2020 ja 19.05.2020 [.....] kiri E-Romule

⁹ Ekogaisma 04.09.2020 vastus Konkurentsiameti taotlusele teabe saamiseks

¹⁰ Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootja tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad § 5 lg 1

ümbertöötlemiseks suunamise osas eraldi lepingu, anda selged juhised kuidas on see võimalik.

Lähtudes eeltoodust teeb Konkurentsiamet Ekogaisma Eesti OÜ-le konkurentsiseaduse § 61 lõike 1 alusel konkurentsiolukorra parandamiseks lambijäätmete kogumise ja käitluseks korraldamise kaubaturul järgneva soovitus. Olukorras, kus mõni tootja soovib sõlmida Ekogaisma Eesti OÜ-ga vaid gaaslahenduslampide jäätmete kogumise lepingut, siis anda ettevõtjale selged ja arusaadavad juhised, kuidas ja millistel tingimustel on see võimalik.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

Konkurentsiameti 13.11.2020 otsuse nr 5-5/2020-039 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjast on välja jäetud Eesti Elektroonikaromu MTÜ ja Ekogaisma Eesti OÜ ärisaladused, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.